

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра ТЕРАПЕВТИЧНОЇ СТОМАТОЛОГІЇ
Навчальний рік 2025-2026

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

«Терапевтична стоматологія»
(назва освітнього компоненту)

Нормативний чи вибірковий освітній компонент: нормативний

Форма здобуття освіти: очна
(очна; заочна; дистанційна)

Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність: 221 «Стоматологія» - магістри
(шифр і назва спеціальності)

Освітньо-професійна програма «Стоматологія»
другого (магістерського) рівня вищої освіти

Курс IV

Силабус освітнього компоненту
розглянуто на засіданні кафедри
терапевтичної стоматології

Протокол від
“30” червня 2022 року № 13

В.о. завідувача кафедри

(підпис)

проф. Є.М. Рябоконт
(прізвище та ініціали)

Схвалено методичною комісією
ХНМУ з проблем
стоматологічного профілю

Протокол від
“30” червня 2022 року № 5

Голова

(підпис)

проф. Г.П. Рузін
(прізвище та ініціали)

РОЗРОБНИКИ СИЛАБУСУ:

1. Рябоконт Євген Миколайович – в.о. завідувача кафедри терапевтичної стоматології , професор, доктор медичних наук.
2. Андрєєва Олена Вікторівна - доцент кафедри терапевтичної стоматології, кандидат медичних наук.

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЩО ВИКЛАДАЮТЬ ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

Рябокoнь Євген Миколайович – в.о. завідувача кафедри терапевтичної стоматології, професор, д.мед.н.

Контактний телефон 050 193 7915

Корпоративна пошта викладача ym.riabokon@knmu.edu.ua

Консультації: очні – відповідно до розкладу консультацій на інформаційному стенді кафедри;
розклад онлайн консультацій: на сторінці кафедри в системі Moodle.

Андрєєва Олена Вікторівна – доцент кафедри терапевтичної стоматології, к.мед.н.

Контактний телефон 050 193 7915

Корпоративна пошта викладача ov.andrieieva@knmu.edu.ua

Консультації: очні – відповідно до розкладу консультацій на інформаційному стенді кафедри;
розклад онлайн консультацій: на сторінці кафедри в системі Moodle.

Баглик Тетяна Вікторівна – доцент кафедри терапевтичної стоматології, к.мед.н.

Контактний телефон 050 193 7915

Корпоративна пошта викладача tv.bahlyk@knmu.edu.ua

Консультації: очні – відповідно до розкладу консультацій на інформаційному стенді кафедри;
розклад онлайн консультацій: на сторінці кафедри в системі Moodle.

Гармаш Ольга Володимирівна – доцент кафедри терапевтичної стоматології, д.мед.н.

Контактний телефон 050 193 7915

Корпоративна пошта викладача ov.harmash@knmu.edu.ua

Консультації: очні – відповідно до розкладу консультацій на інформаційному стенді кафедри;
розклад онлайн консультацій: на сторінці кафедри в системі Moodle.

Жданова Наталія Олексіївна – доцент кафедри терапевтичної стоматології, к.мед.н.

Контактний телефон 050 193 7915

Корпоративна пошта викладача no.zhdanova@knmu.edu.ua

Консультації: очні – відповідно до розкладу консультацій на інформаційному стенді кафедри;
розклад онлайн консультацій: на сторінці кафедри в системі Moodle.

Черепинська Юлія Анатоліївна – доцент кафедри терапевтичної стоматології, к.мед.н.

Контактний телефон 050 193 7915

Корпоративна пошта викладача ya.cherepynska@knmu.edu.ua

Консультації: очні – відповідно до розкладу консультацій на інформаційному стенді кафедри;
розклад онлайн консультацій: на сторінці кафедри в системі Moodle.

Бурцев Богдан Геннадійович – асистент кафедри терапевтичної стоматології.

Контактний телефон 050 193 7915

Корпоративна пошта викладача bh.burtsev@knmu.edu.ua

Консультації: очні – відповідно до розкладу консультацій на інформаційному стенді кафедри;
розклад онлайн консультацій: на сторінці кафедри в системі Moodle.

Бурцева Олена Миколаївна – асистент кафедри терапевтичної стоматології.

Контактний телефон 050 193 7915

Корпоративна пошта викладача om.burtseva@knmu.edu.ua

Консультації: очні – відповідно до розкладу консультацій на інформаційному стенді кафедри;
розклад онлайн консультацій: на сторінці кафедри в системі Moodle.

Гоєнко Олена Миколаївна – асистент кафедри терапевтичної стоматології.

Контактний телефон 050 193 7915

Корпоративна пошта викладача om.hoienko@knmu.edu.ua

Консультації: очні – відповідно до розкладу консультацій на інформаційному стенді кафедри;
розклад онлайн консультацій: на сторінці кафедри в системі Moodle.

Горбатовська Наталія Вікторівна – асистент кафедри терапевтичної стоматології.

Контактний телефон 050 193 7915

Корпоративна пошта викладача nv.horbatovska@knmu.edu.ua

Консультації: очні – відповідно до розкладу консультацій на інформаційному стенді кафедри;
розклад онлайн консультацій: на сторінці кафедри в системі Moodle.

Гур'єва Тетяна Євгенівна – асистент кафедри терапевтичної стоматології.

Контактний телефон 050 193 7915

Корпоративна пошта викладача ty.hurieva@knmu.edu.ua

Консультації: очні – відповідно до розкладу консультацій на інформаційному стенді кафедри;
розклад онлайн консультацій: на сторінці кафедри в системі Moodle.

Кірсанова Олександра Володимирівна – асистент кафедри терапевтичної стоматології.

Контактний телефон 050 193 7915

Корпоративна пошта викладача ov.kirsanova@knmu.edu.ua

Консультації: очні – відповідно до розкладу консультацій на інформаційному стенді кафедри;
розклад онлайн консультацій: на сторінці кафедри в системі Moodle.

Костюк Наталія Гаївна – асистент кафедри терапевтичної стоматології.

Контактний телефон 050 193 7915

Корпоративна пошта викладача nh.kostiuk@knmu.edu.ua

Консультації: очні – відповідно до розкладу консультацій на інформаційному стенді кафедри;
розклад онлайн консультацій: на сторінці кафедри в системі Moodle.

Крючко Алла Іванівна – асистент кафедри терапевтичної стоматології.

Контактний телефон 050 193 7915

Корпоративна пошта викладача ai.kriuchko@knmu.edu.ua

Консультації: очні – відповідно до розкладу консультацій на інформаційному стенді кафедри;
розклад онлайн консультацій: на сторінці кафедри в системі Moodle.

Соловей Вікторія Олександрівна – асистент кафедри терапевтичної стоматології.

Контактний телефон 050 193 7915

Корпоративна пошта викладача vo.solovei@knmu.edu.ua

Консультації: очні – відповідно до розкладу консультацій на інформаційному стенді кафедри;
розклад онлайн консультацій: на сторінці кафедри в системі Moodle.

Стеблянко Людмила Вікторівна – асистент кафедри терапевтичної стоматології.

Контактний телефон 050 193 7915

Корпоративна пошта викладача lv.steblianko@knmu.edu.ua

Консультації: очні – відповідно до розкладу консультацій на інформаційному стенді кафедри;
розклад онлайн консультацій: на сторінці кафедри в системі Moodle.

Успенський Олег Євгенович – асистент кафедри терапевтичної стоматології.

Контактний телефон 050 193 7915

Корпоративна пошта викладача ou.uspenskyi@knmu.edu.ua

Консультації: очні – відповідно до розкладу консультацій на інформаційному стенді кафедри;
розклад онлайн консультацій: на сторінці кафедри в системі Moodle.

Канунік Тетяна Сергіївна – асистент кафедри терапевтичної стоматології.

Контактний телефон 050 193 7915

Корпоративна пошта викладача ts.kanunik@knmu.edu.ua

Консультації: очні – відповідно до розкладу консультацій на інформаційному стенді кафедри;
розклад онлайн консультацій: на сторінці кафедри в системі Moodle.

Токар Алла Аркадіївна – асистент кафедри терапевтичної стоматології.

Контактний телефон 050 193 7915

Корпоративна пошта викладача aa.tokar@knmu.edu.ua

Консультації: очні – відповідно до розкладу консультацій на інформаційному стенді кафедри;
розклад онлайн консультацій: на сторінці кафедри в системі Moodle.

Контактний E-mail кафедри:

kaf.st.terapevtychnast@knmu.edu.ua

Сторінка в MOODLE

<http://distance.knmu.edu.ua/course/index.php?categoryid=51>

Сторінка в репозитарії

<http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/189>

Очні консультації: за попередньою домовленістю;

Он-лайн консультації: система Moodle, система ZOOM, система GOOGLE MEET згідно з розкладом;

Локація: заняття проводяться в умовах УСЦ ХНМУ, дистанційно – у системах ZOOM, GOOGLE MEET або MOODLE.

Силабус освітнього компоненту «Терапевтична стоматологія» складений відповідно до освітньо-професійної програми (далі – ОПП) «Стоматологія» та Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт), другий (магістерський) рівень, галузі знань 22 “Охорона здоров'я”, спеціальності 221 «Стоматологія» - магістри.

Програма курсу визначає передумови доступу до навчання, орієнтацію та основний фокус програми, обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття освітнього ступеню магістра, перелік загальних та спеціальних (фахових) компетентностей, нормативний і варіативний зміст підготовки фахівця, сформульований у термінах результатів навчання та вимоги до контролю якості вищої освіти.

Кафедра приймає кваліфікованих студентів будь-якої раси, національного чи етнічного походження, статі, віку, осіб з особливими потребами, будь-якої релігії, сексуальної орієнтації, гендерної приналежності, ветеранського статусу або сімейного стану на всі права, привілеї, програми та види діяльності, що надаються студентам університету.

Опис освітнього компоненту (анотація)

Терапевтична стоматологія – дисципліна, методи якої спрямовані на збереження здоров'я зубів, органів і тканин порожнини рота, відновлення їх анатомічної форми та фізіологічної функції, запобігання стоматологічним хворобам терапевтичними методами. Вивчення навчальної дисципліни «Терапевтична стоматологія» здійснюється студентами на 3-му, 4-му та 5-му роках навчання в V-X семестрах.

Силабус упорядкований із застосуванням сучасних педагогічних принципів організації освітнього процесу вищої освіти.

Предметом вивчення **освітнього компоненту** є питання етіології, патогенезу, клінічних проявів захворювань зубів, пародонта та слизової оболонки порожнини рота, методів їх лікування, а також загальнодержавних та індивідуальних профілактичних заходів щодо запобігання таким найпоширенішим захворюванням, як карієс та його ускладнення, захворювання пародонта.

Викладання проводиться за принципами доказової медицини з використанням діючих стандартів (гайдлайнів) світових фахових товариств.

Курс охоплює основні практичні, так і теоретичні аспекти діяльності майбутнього лікаря-стоматолога.

Міждисциплінарні зв'язки: вивчення “Терапевтичної стоматології” ґрунтується на попередньо отриманих студентами знаннях з анатомії людини, гістології, цитології та ембріології, патологічної анатомії, біологічної хімії, мікробіології, вірусології та імунології, клінічної фармакології, патоморфології, патофізіології, внутрішньої медицини, дерматології, венерології, соціальної медицини та пропедевтики терапевтичної стоматології та інтегрується з цими дисциплінами.

Пререквізити. Вивчення дисципліни передбачає попереднє засвоєння кредитів курсу пропедевтики терапевтичної стоматології, матеріалу базових дисциплін та наявність достатнього освітнього рівня для засвоєння питань програми дисципліни.

Постреквізити. Основні положення **освітнього компоненту** мають застосовуватися при подальшому вивченні курсу терапевтичної стоматології, при вивченні фахових дисциплін, є базою для підготовки до ліцензійного іспиту ЄДКІ, підготовки до навчання у закладах вищої освіти на програмах третього освітньо-наукового рівня вищої освіти.

Посилання на сторінку освітнього компоненту в MOODLE

<http://distance.knmu.edu.ua/course/index.php?categoryid=51>

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

1.1. Метою вивчення освітнього компоненту «Терапевтична стоматологія» є підготовка лікаря-стоматолога, здатного діагностувати і лікувати захворювання зубів, тканин пародонту та слизової оболонки порожнини рота.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Терапевтична стоматологія» є вміння проводити обстеження стоматологічного хворого, вивчення провідних синдромів і симптомів у терапевтичній стоматології, обґрунтування і формулювання попереднього діагнозу; вміння аналізувати результати обстеження стоматологічного хворого та проводити диференційну діагностику, ставити остаточний діагноз основних захворювань, виявляти та ідентифікувати прояви соматичних захворювань в порожнині рота, визначати характер та принципи лікування в клініці терапевтичної стоматології, виявляти різні клінічні варіанти та ускладнення найбільш поширених захворювань, проводити первинну та вторинну профілактику найбільш поширених захворювань у клініці терапевтичної стоматології.

1.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у ОПП та Стандарті).

1.3.1. Вивчення освітнього компоненту забезпечує опанування студентами компетентностей: інтегральні:

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі охорони здоров'я за спеціальністю «Стоматологія» у професійній діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень і/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

загальні:

1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
3. Здатність застосовувати знання у практичній діяльності.
4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
5. Здатність спілкуватися англійською мовою.
6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
7. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
8. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
9. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
10. Здатність бути критичним і самокритичним.
11. Здатність працювати в команді.
12. Прагнення до збереження навколишнього середовища.
13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
14. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

спеціальні (фахові, предметні):

1. Спроможність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні данні.
2. Спроможність інтерпретувати результат лабораторних та інструментальних досліджень.
3. Спроможність діагностувати: визначати попередній, клінічний, остаточний, супутній діагноз, невідкладні стани.
4. Спроможність планувати та проводити заходи із профілактики захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лищевої області.
5. Спроможність до проектування процесу надання медичної допомоги: визначати підходи, план, види та принципи лікування захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лищевої області.
6. Спроможність визначати раціональний режим праці, відпочинку, дієти у хворих при лікуванні

захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої області.

7. Спроможність визначати тактику ведення пацієнтів із захворюваннями органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої області з супутніми соматичними захворюваннями.

8. Спроможність виконувати медичні та стоматологічні маніпуляції.

9. Спроможність проводити лікування основних захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої області.

10. Спроможність до організації та проведення лікувально- евакуаційних заходів.

11. Спроможність до визначення тактики, методів та надання екстреної медичної допомоги.

12. Спроможність до організації та проведення скринінгового обстеження в стоматології.

13. Спроможність оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я населення (індивідуальне, сімейне, популяційне).

14. Спроможність ведення нормативної медичної документації.

15. Опрацювання державної, соціальної та медичної інформації.

16. Спроможність до організації і проведення реабілітаційних заходів та догляду у пацієнтів із захворюваннями органів ротової порожнини та ЩЛО.

17. Спроможність до правового забезпечення власної професійної діяльності.

18. Спроможність надавати домедичну допомогу за протоколами тактичної медицини.

1.3.2. Вивчення освітнього компоненту забезпечує набуття студентами наступних програмних результатів навчання:

ПРН 1. Виділяти та ідентифікувати провідні клінічні симптоми та синдроми (за списком 1); за стандартними методиками, використовуючи попередні дані анамнезу хворого, дані огляду хворого, знання про людину, її органи та системи, встановлювати вірогідний нозологічний або синдромний попередній клінічний діагноз стоматологічного захворювання (за списком 2).

ПРН 2. Збирати інформацію про загальний стан пацієнта, оцінювати психомоторний та фізичний розвиток пацієнта, стан органів щелепно-лицевої ділянки, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень оцінювати інформацію щодо діагнозу (за списком 5).

ПРН 3. Призначати та аналізувати додаткові (обов'язкові та за вибором) методи обстеження (лабораторні, рентгенологічні, функціональні та/або інструментальні) за списком 5, пацієнтів із захворюваннями органів і тканин ротової порожнини і щелепно-лицевої області для проведення диференційної діагностики захворювань (за списком 2).

ПРН 4. Визначати остаточний клінічний діагноз дотримуючись відповідних етичних і юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення та логічного аналізу отриманих суб'єктивних і об'єктивних даних клінічного, додаткового обстеження, проведення диференційної діагностики під контролем лікаря-керівника в умовах лікувальної установи (за списком 2.1).

ПРН 5. Встановлювати діагноз невідкладних станів за будь-яких обставин (вдома, на вулиці, у лікувальній установі), в умовах надзвичайної ситуації, воєнного стану, нестачі інформації та обмеженого часу (за списком 4).

ПРН 6. Планувати та втілювати заходи профілактики стоматологічних захворювань серед населення для запобігання розповсюдження стоматологічних захворювань.

ПРН 7. Аналізувати епідеміологічний стан та проводити заходи масової й індивідуальної, загальної та локальної медикаментозної та немедикаментозної профілактики стоматологічних захворювань.

ПРН 8. Визначати підхід, план, вид та принцип лікування стоматологічного захворювання (за списком 2) шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.

ПРН 9. Визначати характер режиму праці, відпочинку та необхідної дієти при лікуванні стоматологічних захворювань (за списком 2) на підставі попереднього або остаточного клінічного діагнозу шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.

ПРН 10. Визначати тактику ведення стоматологічного пацієнта при соматичній патології (за списком 3) шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.

ПРН 11. Проводити лікування основних стоматологічних захворювань за існуючими алгоритмами та стандартними схемами під контролем лікаря-керівника в умовах лікувальної установи (за списком 2.1).

ПРН 12. Організувати проведення лікувально-евакуаційних заходів серед населення, військовослужбовців, в умовах надзвичайної ситуації, у т.ч. воєнного стану, під час розгорнутих етапів медичної евакуації, з урахуванням існуючої системи лікувально-евакуаційного забезпечення.

ПРН 13. Визначати тактику надання екстреної медичної допомоги, використовуючи рекомендовані алгоритми, за будь-яких обставин на підставі діагнозу невідкладного стану в умовах обмеженого часу (за списком 4).

ПРН 14. Аналізувати та оцінювати державну, соціальну та медичну інформацію з використанням стандартних підходів та комп'ютерних інформаційних технологій.

ПРН 15. Оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я населення в умовах медичного закладу за стандартними методиками.

ПРН 16. Формувати цілі та визначати структуру особистої діяльності на підставі результату аналізу певних суспільних та особистих потреб.

ПРН 17. Дотримуватися здорового способу життя, користуватися прийомами саморегуляції та самоконтролю.

ПРН 18. Усвідомлювати та керуватися у своїй діяльності громадянськими правами, свободами та обов'язками, підвищувати загальноосвітній культурний рівень.

ПРН 19. Дотримуватися вимог етики, біоетики та деонтології у своїй фаховій діяльності.

ПРН 20. Організувати необхідний рівень індивідуальної безпеки (власної та осіб, про яких піклується) у разі виникнення типових небезпечних ситуацій в індивідуальному полі діяльності.

ПРН 21. Виконувати медичні маніпуляції на підставі попереднього та/або остаточного клінічного діагнозу (за списками 2, 2.1) для різних верств населення та в різних умовах (за списком 6).

ПРН 22. Виконувати медичні стоматологічні маніпуляції на підставі попереднього та/або остаточного клінічного діагнозу (за списками 2, 2.1) для різних верств населення та в різних умовах (за списком 7).

ПРН 23. Виконувати маніпуляції надання екстреної медичної допомоги, використовуючи стандартні схеми, за будь-яких обставин на підставі діагнозу невідкладного стану (за списком 4) в умовах обмеженого часу (за списками 6, 7).

1.3.3. Вивчення освітнього компоненту забезпечує набуття студентами наступних соціальних навичок (Soft skills):

- комунікативність (реалізується через: метод роботи групах та мозковий штурм під час аналізу клінічних кейсів, метод презентації результатів самостійної роботи та їх захисту в групі),
- робота в команді (реалізується через: метод роботи групах та мозковий штурм під час аналізу клінічних кейсів),
- конфлікт-менеджмент (реалізується через: ділові ігри),
- тайм-менеджмент (реалізується через: метод самоорганізації під час аудиторної роботи в групах та самостійної роботи),
- лідерські навички (реалізується через: метод презентації результатів самостійної роботи та їх захисту в групі).

Статус освітнього компоненту: нормативний; формат дисципліни змішаний – дисципліна, що має супровід в системі Moodle, викладання дисципліни передбачає поєднання традиційних форм аудиторного навчання з елементами дистанційного навчання, в якому використовуються доступні інформаційні інтерактивні технології (ZOOM, Moodle, GOOGLE MEET), очне та дистанційне консультування.

Методи навчання.

Для проведення занять використовуються клінічний (курація пацієнтів зі стоматологічною патологією), фантомний, електронно-інформаційний (презентації, відео-матеріали, методичні рекомендації, лекції), науковий (участь у наукових розробках з дисципліни), контрольний (тести, ситуаційні завдання, оцінка практичних навичок, захист клінічного кейсу).

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

2.1 Опис дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь, ОПП	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 4,0	Галузь знань <u>22 «Охорона здоров'я»</u> (шифр і назва)	Нормативна дисципліна
Загальна кількість годин – 120	Спеціальність: <u>221 «Стоматологія» - магістри</u> (шифр і назва)	Рік підготовки: 4-й
		Семестр 7-й, 8-й
Годин для денної форми навчання: аудиторних – 100 самостійної роботи студента - 20	Освітній ступінь: магістр Освітньо-професійна програма «Стоматологія» другого (магістерського) рівня вищої освіти	Лекції 10 год.
		Практичні, семінарські 90 год.
		Лабораторні –
		Самостійна робота – 20 год.
		Індивідуальні завдання
		Вид контролю: іспит

2.2.1 Лекції

№ з/п	Тема лекції	Кількість годин	Вид лекції
1.	Пародонтологія як розділ терапевтичної стоматології. Пародонт, визначення поняття. Анатомо-фізіологічні особливості тканин пародонту. Термінологія. Класифікація захворювань пародонту М.Ф. Данилевського (1994), І.С. Машенко (1998), МКХ-10. Позитивні якості та недоліки. Методи обстеження хворих із захворюваннями пародонта.	2	Поточна інформаційна (тематична) лекція з елементами візуалізації
2.	Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, диференційна діагностика, лікування та профілактика запальних захворювань пародонта (папіліт, гінгівіт, локалізований пародонтит).	2	Поточна інформаційна (тематична) лекція з елементами візуалізації
3.	Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, диференційна діагностика генералізованого пародонтиту та пародонтозу.	2	Поточна інформаційна (тематична) лекція з елементами візуалізації
4.	Місцеве та загальне лікування генералізованого пародонтиту та пародонтозу. Використання фізичних факторів у комплексному лікуванні захворювань пародонта.	2	Поточна інформаційна (тематична) лекція з елементами візуалізації
5.	Профілактика захворювань пародонта.	2	Поточна інформаційна (тематична) лекція з елементами візуалізації
	Разом	10	

2.2.2 Семінарські заняття

Не передбачені навчальним планом.

2.2.3 Практичні заняття з дисципліни

№ з/п	Тема	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Поняття пародонтології. Організація пародонтологічної допомоги хворим.	1	розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, демонстрація, презентація, відеоролики, відеофільми, робота з симуляційним обладнанням, фантомами, демонстрація	усне опитування
2	Будова та функції пародонта.	2	розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, демонстрація, презентація, відеоролики, відеофільми, робота з симуляційним обладнанням, фантомами, демонстрація	усне опитування
3	Класифікація хвороб пародонта (М.Ф.Данилевського, 1994; МКХ-10,1998; Міжнародна класифікація EFP і AAR, 2017. Позитивні якості та недоліки.	2	розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, демонстрація, презентація, відеоролики, відеофільми, робота з симуляційним обладнанням, фантомами, спостереження, моделювання процесів і ситуацій, робота в клініці (стандартизований пацієнт, нестандартизований пацієнт)	усне опитування; індивідуальні завдання
4	Клінічні методи обстеження пацієнтів із хворобами пародонта.	2	розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, презентація, відеоролики, відеофільми, робота з симуляційним обладнанням, фантомами, демонстрація, спостереження, моделювання процесів і ситуацій, робота в клініці (стандартизований пацієнт, нестандартизований пацієнт)	усне опитування; індивідуальні завдання
5	Індексна оцінка стану пародонта та гігієни порожнини рота.	2	розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, демонстрація, презентація, відеоролики, відеофільми, робота з симуляційним обладнанням, фантомами, спостереження, моделювання процесів і ситуацій, робота в клініці (стандартизований пацієнт, нестандартизований пацієнт)	усне опитування; індивідуальні завдання
6	Функціональні методи обстеження пацієнтів із хворобами пародонта.	1	розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, презентація, відеоролики, відеофільми, робота з симуляційним обладнанням, фантомами, демонстрація, спостереження, моделювання процесів і ситуацій, робота в клініці (стандартизований пацієнт, нестандартизований пацієнт)	усне опитування; індивідуальні завдання
7	Рентгенологічна діагностика хвороб пародонта.	2	розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, демонстрація, презентація, відеоролики, відеофільми, робота з симуляційним обладнанням, фантомами, спостереження, моделювання процесів і ситуацій, робота в клініці (стандартизований пацієнт, нестандартизований пацієнт)	усне опитування; індивідуальні завдання

8	Лабораторні методи обстеження пародонтологічних хворих.	2	розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, презентація, відеоролики, відеофільми, робота з симуляційним обладнанням, фантомами, демонстрація, спостереження, моделювання процесів і ситуацій, робота в клініці (стандартизований пацієнт, нестандартизований пацієнт)	усне опитування; індивідуальні завдання
9	Помилки та ускладнення в діагностиці хвороб пародонта	1	розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, демонстрація, презентація, відеоролики, відеофільми, робота з симуляційним обладнанням, фантомами, спостереження, моделювання процесів і ситуацій, робота в клініці (стандартизований пацієнт, нестандартизований пацієнт)	усне опитування; індивідуальні завдання
10	Етіологія, патогенез запальних хвороб пародонта. Місцеві хвороботворні фактори, механізм їх впливу.	3	розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, презентація, відеоролики, відеофільми, робота з симуляційним обладнанням, фантомами, демонстрація, спостереження, моделювання процесів і ситуацій, робота в клініці (стандартизований пацієнт, нестандартизований пацієнт)	усне опитування; індивідуальні завдання
11	Папіліт. Класифікація М.Ф.Данилевського, клініка, діагностика, лікування, профілактика	2	розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, демонстрація, презентація, відеоролики, відеофільми, робота з симуляційним обладнанням, фантомами, спостереження, моделювання процесів і ситуацій, робота в клініці (стандартизований пацієнт, нестандартизований пацієнт)	усне опитування; індивідуальні завдання
12	Клініка, діагностика катарального гінгівіту.	1	розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, презентація, відеоролики, відеофільми, робота з симуляційним обладнанням, фантомами, демонстрація, спостереження, моделювання процесів і ситуацій, робота в клініці (стандартизований пацієнт, нестандартизований пацієнт)	усне опитування; індивідуальні завдання
13	Клініка, діагностика гіпертрофічного гінгівіту.	2	розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, демонстрація, презентація, відеоролики, відеофільми, робота з симуляційним обладнанням, фантомами, спостереження, моделювання процесів і ситуацій, робота в клініці (стандартизований пацієнт, нестандартизований пацієнт)	усне опитування; індивідуальні завдання
14	Клініка, діагностика виразково-некротичного гінгівіту.	2	розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, демонстрація, презентація, відеоролики, відеофільми, робота з симуляційним обладнанням, фантомами, демонстрація, спостереження, моделювання процесів і ситуацій, робота в клініці (стандартизований пацієнт, нестандартизований пацієнт)	усне опитування; індивідуальні завдання
15	Клініка, діагностика локалізованого пародонтиту.	2	розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, демонстрація, презентація, відеоролики, відеофільми, робота з симуляційним обладнанням, фантомами,	усне опитування; індивідуальні завдання

			спостереження, моделювання процесів і ситуацій, робота в клініці (стандартизований пацієнт, нестандартизований пацієнт)	
16	Етіологія і патогенез дистрофічно-запальних та дистрофічних хвороб пародонта. Роль місцевих та загальних хвороботворних факторів. Наукові внески вітчизняних вчених у дослідженні етіології і патогенезу хвороб пародонта. Механізми утворення ясенних і пародонтальних кишень.	3	розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, презентація, відеоролики, відеофільми, робота з симуляційним обладнанням, фантомами, демонстрація, спостереження, моделювання процесів і ситуацій, робота в клініці (стандартизований пацієнт, нестандартизований пацієнт)	усне опитування; індивідуальні завдання
17	Клінічні прояви генералізованого пародонтиту.	2	розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, демонстрація, презентація, відеоролики, відеофільми, робота з симуляційним обладнанням, фантомами, спостереження, моделювання процесів і ситуацій, робота в клініці (стандартизований пацієнт, нестандартизований пацієнт)	усне опитування; індивідуальні завдання
18	Рентгенологічне, функціональне та лабораторне обстеження хворих на генералізований пародонтит.	2	розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, презентація, відеоролики, відеофільми, робота з симуляційним обладнанням, фантомами, демонстрація, спостереження, моделювання процесів і ситуацій, робота в клініці (стандартизований пацієнт, нестандартизований пацієнт)	усне опитування; індивідуальні завдання
19	Клініка, діагностика пародонтозу.	1	розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, демонстрація, презентація, відеоролики, відеофільми, робота з симуляційним обладнанням, фантомами, спостереження, моделювання процесів і ситуацій, робота в клініці (стандартизований пацієнт, нестандартизований пацієнт), комп'ютерний тренінг	усне опитування; індивідуальні завдання
20	Підсумкове заняття.	5	комп'ютерний контроль	усне опитування; письмове опитування; тестовий контроль
	Разом	40		

№ з/п	Тема	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Загальні принципи та фази лікування пацієнтів із хворобами пародонта. Складання плану лікування.	1	розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, презентація, відеоролики, відеофільми, робота з симуляційним обладнанням, фантомами, демонстрація, спостереження, моделювання процесів і ситуацій, робота в клініці (стандартизований пацієнт, нестандартизований пацієнт)	усне опитування; індивідуальні завдання

2	Професійна гігієна порожнини рота, її складові, професійні засоби гігієни порожнини рота.	1	розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, презентація, відеоролики, відеофільми, робота з симуляційним обладнанням, фантомами, демонстрація, спостереження, моделювання процесів і ситуацій, робота в клініці (стандартизований пацієнт, нестандартизований пацієнт)	усне опитування; індивідуальні завдання
3	Ручний спосіб видалення зубних відкладень. Перелік інструментів, правила роботи. Переваги, недоліки.	2	розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, демонстрація, презентація, відеоролики, відеофільми, робота з симуляційним обладнанням, фантомами, спостереження, моделювання процесів і ситуацій, робота в клініці (стандартизований пацієнт, нестандартизований пацієнт)	усне опитування; індивідуальні завдання
4	Апаратні, хімічний та комбінований способи видалення зубних відкладень. Правила роботи апаратами, протипоказання, переваги, недоліки.	1	розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, презентація, відеоролики, відеофільми, робота з симуляційним обладнанням, фантомами, демонстрація, спостереження, моделювання процесів і ситуацій, робота в клініці (стандартизований пацієнт, нестандартизований пацієнт)	усне опитування; індивідуальні завдання
5	Місцеве медикаментозне лікування хвороб пародонта, групи препаратів, способи застосування, показання.	5	розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, презентація, відеоролики, відеофільми, робота з симуляційним обладнанням, фантомами, демонстрація, спостереження, моделювання процесів і ситуацій, робота в клініці (стандартизований пацієнт, нестандартизований пацієнт)	усне опитування; індивідуальні завдання
6	Хірургічні методи лікування хвороб пародонта (гінгівальні, мукогінгівальні, остеомукогінгівальні, естетичні, регенеративні операції).	3	розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, демонстрація, презентація, відеоролики, відеофільми, робота з симуляційним обладнанням, фантомами, спостереження, моделювання процесів і ситуацій, робота в клініці (стандартизований пацієнт, нестандартизований пацієнт)	усне опитування; індивідуальні завдання
7	Ортопедичні та ортодонтичні втручання при хворобах пародонта.	2	розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, демонстрація, презентація, відеоролики, відеофільми, робота з симуляційним обладнанням, фантомами, спостереження, моделювання процесів і ситуацій, робота в клініці (стандартизований пацієнт, нестандартизований пацієнт)	усне опитування; індивідуальні завдання
8	Загальне медикаментозне лікування пацієнтів із хворобами пародонта.	4	розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, презентація, відеоролики, відеофільми, робота з	усне опитування; індивідуальні

	Показання, групи препаратів, схеми лікування, виписування рецептів лікарських засобів.		симуляційним обладнанням, фантомами, демонстрація, спостереження, моделювання процесів і ситуацій, робота в клініці (стандартизований пацієнт, нестандартизований пацієнт)	завдання
9	Дієтотерапія у пацієнтів із хворобами пародонта.	1	розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, демонстрація, презентація, відеоролики, відеофільми, робота з симуляційним обладнанням, фантомами, спостереження, моделювання процесів і ситуацій, робота в клініці (стандартизований пацієнт, нестандартизований пацієнт)	усне опитування; індивідуальні завдання
10	Фізіотерапевтичні методи лікування пацієнтів із хворобами пародонта.	5	розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, презентація, відеоролики, відеофільми, робота з симуляційним обладнанням, фантомами, демонстрація, спостереження, моделювання процесів і ситуацій, робота в клініці (стандартизований пацієнт, нестандартизований пацієнт)	усне опитування; індивідуальні завдання
11	Особливості лікування пацієнтів із запальними, запально-дистрофічними та дистрофічними хворобами пародонта.	3	розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, демонстрація, презентація, відеоролики, відеофільми, робота з симуляційним обладнанням, фантомами, спостереження, моделювання процесів і ситуацій, робота в клініці (стандартизований пацієнт, нестандартизований пацієнт)	усне опитування; індивідуальні завдання
12	Підтримуюча терапія хворих на генералізований пародонтит, пародонтоз.	1	розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, презентація, відеоролики, відеофільми, робота з симуляційним обладнанням, фантомами, демонстрація, спостереження, моделювання процесів і ситуацій, робота в клініці (стандартизований пацієнт, нестандартизований пацієнт)	усне опитування; індивідуальні завдання
13	Помилки та ускладнення в лікуванні хвороб пародонта.	1	розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, демонстрація, презентація, відеоролики, відеофільми, робота з симуляційним обладнанням, фантомами, спостереження, моделювання процесів і ситуацій, робота в клініці (стандартизований пацієнт, нестандартизований пацієнт), комп'ютерний тренінг	усне опитування; індивідуальні завдання
14	Профілактика захворювань пародонта. Етіологічні та патогенетичні підходи до профілактики, різновиди, форми організації, способи профілактики.	2	розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, презентація, відеоролики, відеофільми, робота з симуляційним обладнанням, фантомами, демонстрація, спостереження, моделювання	усне опитування; індивідуальні завдання

			процесів і ситуацій, робота в клініці (стандартизований пацієнт, нестандартизований пацієнт), комп'ютерний тренінг	
15	Суспільні та лікарські заходи профілактики захворювань пародонта.	1	розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, демонстрація, презентація, відеоролики, відеофільми, робота з симуляційним обладнанням, фантомами, спостереження, моделювання процесів і ситуацій, робота в клініці (стандартизований пацієнт, нестандартизований пацієнт), комп'ютерний тренінг	усне опитування; індивідуальні завдання
16	Індивідуальні заходи профілактики захворювань пародонта.	1	розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, презентація, відеоролики, відеофільми, робота з симуляційним обладнанням, фантомами, демонстрація, спостереження, моделювання процесів і ситуацій, робота в клініці (стандартизований пацієнт, нестандартизований пацієнт), комп'ютерний тренінг	усне опитування; індивідуальні завдання
17	Роль засобів професійної та індивідуальної гігієни в профілактиці хвороб пародонта.	1	розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, демонстрація, презентація, відеоролики, відеофільми, робота з симуляційним обладнанням, фантомами, спостереження, моделювання процесів і ситуацій, робота в клініці (стандартизований пацієнт, нестандартизований пацієнт), комп'ютерний тренінг	усне опитування; індивідуальні завдання
18	Організація пародонтологічного кабінету (відділення), його оснащення та необхідні лікарські засоби.	2	розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, презентація, відеоролики, відеофільми, робота з симуляційним обладнанням, фантомами, демонстрація, спостереження, моделювання процесів і ситуацій, робота в клініці (стандартизований пацієнт, нестандартизований пацієнт), комп'ютерний тренінг	усне опитування; індивідуальні завдання
19	Диспансеризація осіб із захворюваннями пародонта. Етапи, документація, оцінка ефективності диспансеризації.	3	розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, демонстрація, презентація, відеоролики, відеофільми, робота з симуляційним обладнанням, фантомами, спостереження, моделювання процесів і ситуацій, робота в клініці (стандартизований пацієнт, нестандартизований пацієнт), комп'ютерний тренінг	усне опитування; індивідуальні завдання
20	Підсумкове заняття.	5	робота з симуляційним обладнанням, фантомами, комп'ютерний контроль	усне опитування; письмове опитування; тестовий контроль

21	Захист історії хвороби.	5	моделювання процесів і ситуацій, робота в клініці (стандартизований пацієнт, нестандартизований пацієнт)	іспит
	Разом	50		
	Усього годин	90		

2.2.4. Лабораторні заняття

Не передбачені навчальним планом.

2.2.5. Самостійна робота

№ з/п	Тема	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1.	Підготовка до практичних занять – теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок.	8	презентація, відеоролики, відеофільми, вебінар, віртуальна консультація, комп'ютерний тренінг, самостійна робота з симуляційним обладнанням, фантомами	усне опитування; індивідуальні завдання
2.	Підготовка до підсумкових занять – теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок.	2	віртуальна консультація, комп'ютерний тренінг, самостійна робота з симуляційним обладнанням, фантомами	усне опитування; письмове опитування; тестовий контроль
3.	Самостійне вивчення тем, які не входять до плану аудиторних занять:			
3.1.	Особливості перебігу генералізованого пародонтиту у хворих з супутньою патологією.	1	презентація, відеоролики, відеофільми, вебінар, самостійна робота з літературою, віртуальна консультація	іспит
3.2.	Клініка, діагностика прогресуючих ідіопатичних хвороб пародонта, перімплантатного мукозиту, перімплантиту.	1	презентація, відеоролики, відеофільми, вебінар, самостійна робота з літературою, віртуальна консультація	іспит
3.3.	Лікування пацієнтів із захворюваннями перімплантатних тканин	1	презентація, відеоролики, відеофільми, вебінар, самостійна робота з літературою, віртуальна консультація	іспит
3.4.	Особливості лікування пацієнтів із хворобами пародонта на тлі хвороб внутрішніх органів.	1	презентація, відеоролики, відеофільми, вебінар, самостійна робота з літературою, віртуальна консультація	іспит
3.5.	Алгоритми індивідуальної гігієни порожнини рота при різному стані пародонта.	1	презентація, відеоролики, відеофільми, вебінар, самостійна робота з літературою, віртуальна консультація	іспит

4.	Індивідуальна СРЗ		огляд навчально-методичної літератури, написання рефератів, проведення наукових досліджень	іспит
5.	Підготовка до написання історії хвороби	5	самостійна робота з літературою, віртуальна консультація	іспит
Усього		20		

Методи навчання

Методи навчання – апробовані й систематично функціонуючі способи взаємопов'язаної діяльності тих, хто навчає (методи викладання), і тих, хто навчається (методи учіння), спрямовані на вирішення в навчальному процесі певних освітніх, виховних і розвивальних завдань.

При вивченні освітнього компоненту «Терапевтична стоматологія» використовуються наступні методи навчання:

- **вербальні** (лекція, пояснення, розповідь, бесіда, інструктаж);
 - **наочні** (спостереження, ілюстрація, демонстрація);
 - **практичні** (різні види вправлення, виконання графічних робіт, проведення експерименту, практики).
 - **пояснювально-ілюстративні** або **інформаційно-рецептивні**, які передбачають пред'явлення готової інформації викладачем та її засвоєння здобувачами освіти;
 - **репродуктивний**, в основу якого покладено виконання різного роду завдань за зразком;
 - **метод проблемного викладу**, котрий полягає в тому, що викладач ставить проблему і сам її вирішує, демонструючи протиріччя, якими характеризується процес пізнання, при цьому завдання здобувачів освіти полягає в контролюванні послідовності викладення матеріалу, суттєвості доказів, прогнозуванні наступних кроків викладача; цей МН реалізується шляхом навчання здобувачів освіти на проблемних ситуаціях з метою успішної попередньої підготовки до майбутньої роботи в реальних умовах практичних лікувальних закладів;
 - **частково-пошуковий** або **евристичний**, спрямований на оволодіння окремими елементами пошукової діяльності, наприклад: викладач формулює проблему, студенти – гіпотезу;
 - **дослідницький**, сутність якого полягає у організації викладачем пошукової творчої діяльності здобувачів освіти шляхом постановки нових проблем і проблемних завдань.
- Методи навчання також можуть бути поділені на:
- методи, що забезпечують **сприймання і засвоєння** знань здобувачами освіти (лекції, самостійна робота, інструктаж, консультація);
 - **методи застосування знань і набуття й закріплення умінь і навичок** (практичні заняття, контрольні завдання, робота в клініці, проведення практики);
 - методи **перевірки й оцінювання знань, умінь і навичок**;
 - методи **заохочення і покарання**.

Слід пам'ятати, що максимальна ефективність навчання може бути досягнута лише за умови раціонального (системного) поєднання різних методів.

Політика оцінювання

Методи контролю

Загальна мета контролю підпорядкована основному завданню — забезпечення високого теоретичного і наукового рівня навчально-виховної роботи і, отже, якісної підготовки кадрів. Конкретна мета контролю полягає у визначенні якості засвоєння навчального матеріалу, ступеня відповідності сформованих компетентностей цілям і завданням навчання навчальної дисципліни.

Принципи контролю: всеосяжний характер, систематичність, цілеспрямованість, об'єктивність, дієвість, єдність вимог, постійне вдосконалення всіх його форм і методів.

Ефективне функціонування системи педагогічного контролю потребує дотримання певних умов:

- викладачі й здобувачі освіти, оцінюючи стан навчальної роботи, діють за єдиними узгодженими критеріями, обґрунтування яких усім відоме заздалегідь;
- оцінки, отримані в результаті контролю, вважаються непорушними, не піддаються сумніву як з боку тих, хто контролює, так і з боку тих, кого контролюють, оскільки будуються на об'єктивних критеріях, відомих обом сторонам;
- контроль і його результати вимагають гласності, щоб будь-хто мав змогу уважно вивчити їх, зробити на підставі цього обґрунтовані висновки, які налаштовують на активну позитивну роботу, спрямовану на необхідне коригування навчального процесу.

До контролю знань, умінь і навичок висуваються такі вимоги:

- **об'єктивність** — створення умов, за яких би максимально точно виявлялися знання, вміння і навички студентів, висування єдиних вимог, справедливе ставлення до кожного студента, неприпустимість наявності елементів упередженості, прагнення вишукати негативні факти або нав'язати суто особисті погляди контролюючого на ті чи інші теоретичні проблеми, методичні прийоми і т.і.; водночас слід пам'ятати, що об'єктивність контролю несумісна з ліберальним ставленням до недоліків і помилок, поверховістю та вузькістю в аналізі й оцінці роботи, що перевіряється;

- **обґрунтованість оцінок** — їх аргументація;

- **систематичність** — важливий психологічний чинник, що сприяє формуванню таких якостей, як організованість і дисциплінованість, формує наполегливість і спрямованість на досягнення мети;

- **індивідуальний і диференційований підхід до оцінки знань, умінь і навичок** передбачає застосування таких дидактичних умов, за яких знижується психологічна напруженість, ураховуються особливості нервової системи студента, його характеру, потенційних можливостей, здібностей тощо, завдяки чому викладач стає спроможним якомога повніше, правильніше й об'єктивніше виявити й оцінити знання кожного студента;

- **усебічність та оптимальність** передбачає: по-перше, адекватність контролю цілям навчання, тобто змістовний бік контролю має контролювати те, чого навчали студентів і враховувати обсяг матеріалу, який потрібно засвоїти; по-друге, валідність контролю, він має охоплювати весь обсяг знань, умінь і навичок, що контролюється; по-третє, надійність — усталеність результатів, здобутих за повторним контролем через певний час, а також близькість результатів під час проведення контролю різними викладачами;

- **професійна спрямованість** контролю, яка зумовлена цільовою підготовкою спеціаліста і тим самим сприяє підвищенню мотивації пізнавальної діяльності студентів — майбутніх фахівців.

Форми контролю:

- за охоптом студентів: фронтальний, індивідуальний, парний, груповий;
- за способом реалізації: усний, письмовий;
- за способом організації: контроль викладачем, взаємоконтроль, самоконтроль;
- за використанням засобів навчання: контроль за допомогою друкованих засобів, об'ємних засобів (моделей, муляжів, тренажерів, апаратів), технічних засобів, комп'ютерних систем у тому числі з підтримкою мультимедійних файлів;
- за рівнем стандартизації: стандартизований, нестандартизований.

Кожна з форм контролю має особливості та зумовлюється метою, змістом, методами і характером навчання.

Усне опитування дає змогу контролювати не лише знання, а й вербальні здібності, сприяє виправленню мовленнєвих помилок. Відтворення матеріалу сприяє кращому його запам'ятовуванню, активному використанню наукових понять, що неможливо без достатнього застосування їх у мовленні.

Письмове опитування допомагає з'ясувати рівень засвоєння матеріалу, але слід виключати можливість списування і ретельно слідкувати за студентами під час цього опитування. Письмові роботи потребують досить великої кількості часу викладача для перевірки.

Невід'ємним елементом системи навчального процесу у вищих медичних навчальних закладах III і IV рівнів акредитації школи є **тестування** як стандартизований метод оцінювання, який відповідає новим цілям і завданням вищої медичної освіти та сприяє індивідуалізації й керованості навчального процесу і покликаний забезпечити якість підготовки майбутнього лікаря.

Усі форми контролю, при вмілому їх здійсненні, супроводжуються вказівками, порадами й рекомендаціями викладача студенту. Контроль в усіх випадках дає змогу зробити правильні висновки на майбутнє.

Оцінка й відмітка.

Практичне застосування будь-якої з форм педагогічного контролю завершується оцінками й відмітками.

Оцінка – спосіб і результат встановлення факту відповідності чи невідповідності засвоєних знань і сформованих умінь і навичок цілям та завданням навчання. Оцінка також передбачає виявлення причин, які заважали засвоєнню, і засобів організації навчальної діяльності для усунення прогалин у знаннях.

Відмітка – числовий аналог оцінки і має кілька рангових значень.

В основу оцінювання якості знань, умінь і навичок студентів покладено вимоги програм з навчальних дисциплін, але незалежно від специфіки предмета загальними вимогами є наступні:

- розуміння і ступінь засвоєння питання, повнота, яка вимірюється кількістю програмних знань про об'єкт, що вивчається;
- глибина, яка характеризує сукупність зв'язків між знаннями, що усвідомлюються студентами;
- методологічне обґрунтування знань;
- ознайомлення з основною літературою з навчальної дисципліни, а також із сучасною періодичною вітчизняною та зарубіжною літературою за спеціальністю;
- уміння застосовувати теорію на практиці, розв'язувати ситуаційні задачі тощо; оперативність, тобто кількість ситуацій, в яких студент може застосувати свої знання на практиці;
- ознайомлення з історією і сучасним станом науки та перспективами її розвитку;
- логіка, структура, стиль відповіді й уміння студента захищати науково-теоретичні положення, що висуваються, усвідомленість, узагальненість, конкретність;
- гнучкість, тобто вміння студента самостійно знаходити ситуації, в яких застосовуються знання;
- міцність знань.

У процесі здійснення педагогічного контролю слід брати до уваги, що:

- недоцільно контролювати те, що має бути засвоєно студентом на рівні ознайомлення, первинного уявлення або розпізнавання;
- не слід застосовувати контроль, якщо викладач упевнений, що всі студенти впораються із завданням на 100%, водночас інколи доцільно давати такі завдання, з якими більшість студентів впорається, адже у такий спосіб стимулюється віра студентів у свої сили;
- добре організований поетапний контроль знижує необхідність у підсумковому або взагалі робить останній непотрібним;
- необхідно варіювати засоби контролю;
- створення спокійної доброзичливої атмосфери в процесі контролю сприяє кращій роботі студентів і позитивно впливає на його результати.

Оцінювання поточної навчальної діяльності студента проводиться при засвоєнні кожної теми розділу шляхом виставлення оцінки за 4-х бальною традиційною шкалою, наприкінці підраховується середня оцінка, яка конвертується у бали.

Максимальна кількість балів за поточну навчальну діяльність студента складає **120 балів**.

Оцінювання самостійної роботи здобувачів освіти, яка передбачена в темі разом з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті.

Оцінювання тем, які виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних навчальних занять, контролюється при проведенні підсумкового контролю.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

3.1. Оцінювання успішності навчання здобувачів освіти здійснюється на підставі чинної «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів освіти ХНМУ», затвердженої наказом ХНМУ від 21.08.2021 №181.

Оцінювання поточної навчальної діяльності (ПНД)

Поточний контроль знань здобувачів освіти проводиться на кожному практичному занятті відповідно з конкретними цілями теми, під час індивідуальної роботи викладача зі студентом для тих тем, які студент опрацьовує самостійно і вони не входять до структури практичного заняття. Застосовуються такі засоби діагностики рівня підготовки студентів: комп'ютерні тести; розв'язування ситуаційних задач; структуровані письмові роботи; структурований за процедурою контроль практичних навичок та умінь.

Під час оцінювання засвоєння кожної навчальної теми дисципліни (ПНД) та підсумкового заняття (ПЗ) здобувачу освіти виставляється оцінка за традиційною 4-бальною системою: «відмінно», «добре», «задовільно» та «незадовільно».

Підсумковий бал за поточну навчальну діяльність (ПНД) та підсумкові заняття (ПЗ) визначається як середнє арифметичне традиційних оцінок за кожне заняття та ПЗ, округлене до 2-х знаків після коми та перераховується у багатобальну шкалу за таблицею 1.

Перерахунок середньої оцінки за ПНД та ПЗ для дисциплін, які завершуються іспитом (4-й рік навчання) проводиться відповідно до таблиці 1. Мінімальна кількість балів, яку має набрати студент для допуску до іспиту - 70 балів, мінімальна позитивна оцінка на іспиті відповідно 50 балів.

Таблиця 1

**Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу
(для дисциплін, що завершуються д/з або іспитом)**

4-бальна шкала	120-бальна шкала	4-бальна шкала	120-бальна шкала
5	120	3.91-3,94	94
4.95-4,99	119	3.87-3,9	93
4.91-4,94	118	3.83- 3,86	92
4.87-4,9	117	3.79- 3,82	91
4.83-4,86	116	3.74-3,78	90
4.79-4,82	115	3.7- 3,73	89
4.75-4,78	114	3.66- 3,69	88
4.7-4,74	113	3.62- 3,65	87
4.66-4,69	112	3.58-3,61	86
4.62-4,65	111	3.54- 3,57	85
4.58-4,61	110	3.49- 3,53	84
4.54-4,57	109	3.45-3,48	83
4.5-4,53	108	3.41-3,44	82
4.45-4,49	107	3.37-3,4	81
4.41-4,44	106	3.33- 3,36	80
4.37-4,4	105	3.29-3,32	79
4.33-4,36	104	3.25-3,28	78
4.29-4,32	103	3.21-3,24	77
4.25- 4,28	102	3.18-3,2	76
4.2- 4,24	101	3.15- 3,17	75
4.16- 4,19	100	3.13- 3,14	74
4.12- 4,15	99	3.1- 3,12	73
4.08- 4,11	98	3.07- 3,09	72
4.04- 4,07	97	3.04-3,06	71
3.99-4,03	96	3.0-3,03	70
3.95- 3,98	95	Менше 3	Недостатньо

Проведення та оцінювання іспиту

Іспит з дисципліни або її частини - це процес, протягом якого перевіряються отримані за курс (семестр):

- рівень теоретичних знань;
- розвиток творчого мислення;
- навички самостійної роботи;
- компетенції - вміння синтезувати отримані знання і застосовувати їх у вирішенні практичних завдань.

Проведення іспиту

Для проведення іспиту встановлюється розклад сесії, затверджений ректором ХНМУ, із зазначенням конкретних дат складання іспитів, які відведені за межі семестру. Якщо іспит не складено, встановлюються дати перескладання під час канікул, до початку наступного семестру.

Іспит з терапевтичної стоматології проводиться наприкінці 4-го року навчання у літню екзаменаційну сесію за темами дисципліни, що вивчалися протягом 5-8 семестрів. Протягом іспиту перевіряються отримані теоретичні знання, набуті навички самостійної роботи, розвиток творчого мислення, розвинуті вміння синтезування знань та їх практичного використання (компетенцій). Іспит складається з 3-х частин: комп'ютерний тестовий контроль, оцінювання засвоєння практичних навичок та рівня теоретичних знань.

1. Комп'ютерний тестовий контроль, який передбачає вирішення пакету тестових завдань за змістом навчального матеріалу у кількості 30 тестів і проводиться на останньому або передостанньому занятті в семестрі. Критерій оцінювання – 90% вірно вирішених завдань. Тестові завдання оцінюються за критерієм «склав» / «не склав»: при 27 та більше правильних відповідей (90%) – «склав»; менше 27 – «не склав».

Оцінювання засвоєння практичних навичок та теоретичних знань за всіма темами дисципліни проводиться в день іспиту.

2. Оцінювання оволодіння студентом практичними мануальними навичками (за орієнтовним переліком практичних навичок, наданим до кожного розділу) за критеріями «виконав» / «не виконав».

3. Оцінювання теоретичних знань за складеними на кафедрі білетами. Усне опитування за тематикою відповідних розділів дисципліни (за орієнтовним переліком теоретичних питань, наданим до кожного розділу), у тому числі за темами, що опрацьовувалися студентом самостійно у позааудиторний час та оцінюються тільки під час складання іспиту.

Критерії оцінювання теоретичних знань наведені у таблиці 2.

Таблиця 2

Критерії оцінювання знань студентів 4 курсу на іспиті у весняному семестрі

Кількість питань	«5»	«4»	«3»	Відповідь за білетами, які включають теоретичну та практичну частини дисципліни	За відповідь на кожне питання студент одержує від 10 до 16 балів, що відповідає: «5» - 16 балів; «4» - 13 балів; «3» - 10 балів.
1	16	13	10		
2	16	13	10		
3	16	13	10		
4	16	13	10		
5	16	13	10		
	80	65	50		

Оцінка з дисципліни

Якщо дисципліна вивчається протягом 2-х та більше семестрів, оцінка з дисципліни визначається як середнє арифметичне балів за всі семестри, протягом яких вивчалась дисципліна, які переводяться у 120-бальну шкалу ЕСТС (табл. 1) з додаванням балів, одержаних безпосередньо на іспиті.

Максимальна кількість балів, яку здобувач освіти може набрати за вивчення дисципліни – 200 балів, у тому числі максимальна кількість балів за поточну навчальну діяльність – 120 балів, а також максимальна кількість балів за результатами іспиту - 80 балів. Мінімальна кількість балів становить 120, у тому числі мінімальна поточна навчальна діяльність – 70 та за результатами іспиту – 50 балів.

Технологія оцінювання дисципліни

Оцінювання результатів вивчення дисциплін проводиться безпосередньо після диференційованих заліків та іспитів зазначених у графіку екзаменаційної сесії. Оцінка з дисципліни визначається як сума балів за ПНД та іспиту і становить min – 120 до max - 200.

Таблиця 3

Відповідність оцінювання дисципліни в балах оцінюванню в традиційних оцінках

Оцінка за 200 бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЕСТС	Оцінка за чотирибальною (національною) шкалою
180–200	A	Відмінно
160–179	B	Добре
150–159	C	Добре
130-149	D	Задовільно
120-129	E	Задовільно
Менше 120	F, Fx	Незадовільно

Оцінка з дисципліни виставляється лише здобувачам освіти, яким зараховані усі підсумкові контрольні заняття, заліки, диференційні заліки та іспити. Студентам, що не виконали вимоги навчальних програм дисципліни виставляється оцінка **Fx**, якщо вони були допущені до складання іспиту, але не склали його. Оцінка **F** виставляється здобувачам освіти, які не допущені до складання іспиту.

3.2. Питання до іспиту

Перелік теоретичних питань до іспиту з розділу 1 «Методи обстеження стоматологічного хворого. Ураження твердих тканин зубів».

1. Терапевтична стоматологія, як основна стоматологічна дисципліна. Завдання терапевтичної стоматології, взаємозв'язок із загальними клінічними і стоматологічними дисциплінами. Розділи терапевтичної стоматології. Внесок Е.М. Гофунг, І.О. Новіка у вирішення актуальних проблем стоматології.
2. Структура стоматологічної поліклініки і її терапевтичного відділення. Оснащення робочого місця лікаря-стоматолога. Етика і деонтологія в стоматології. Ятрогенні захворювання.
3. Професійні захворювання лікаря-стоматолога та їх профілактика.
4. Невідкладні стани в терапевтичній стоматології: причини розвитку, клінічні прояви. Надання невідкладної допомоги.
5. Принципи та схема обстеження стоматологічного хворого. Значення і інформативність суб'єктивного методу обстеження, послідовність його проведення.
6. Основні методи об'єктивного обстеження стоматологічного пацієнта: методика проведення, їх інформативність і значення.
7. Додаткові методи об'єктивного обстеження стоматологічного пацієнта: методика проведення,

інтерпретація результатів.

8. Медична документація терапевтичного прийому: правила заповнення. Медична карта стоматологічного хворого (ф.043 / 0) - медичний, науковий і юридичний документ.
9. Гігієна порожнини рота. Засоби і методи. Значення зубної бляшки в патогенезі карієсу зубів.
10. Визначення гігієнічного індексу за Федоровим-Володкіною, якісна і кількісна характеристика, інтерпретація результатів.
11. Визначення гігієнічного індексу за Green-Vermillion, інтерпретація результатів.
12. Зубні відкладення. Види, склад. Механізм утворення зубного нальоту і зубного каменю. Значення зубної бляшки в виникненні карієсу.
13. Поняття професійного чищення зубів. Визначення, методи видалення зубних відкладень, засоби і інструменти.
14. «Карієс і некаріозні ураження зубів».
15. Карієс зуба. Визначення. Епідеміологія карієсу: поширеність, інтенсивність, приріст інтенсивності; методики їх визначення.
16. Карієс зуба. Класифікація карієсу (робоча).
17. Теорія виникнення і розвитку карієсу Міллера. Суть, позитивні і негативні сторони.
18. Теорія виникнення і розвитку карієсу Д.А. Ентіна. Суть, позитивні і негативні сторони.
19. Теорія виникнення і розвитку карієсу А.І. Рибаківа. Суть, позитивні і негативні сторони.
20. Теорії виникнення і розвитку карієсу Є.В. Боровського, П.А. Леуса. Суть, позитивні і негативні сторони.
21. Сучасне трактування етіології карієсу зубів. Види мікроорганізмів ротової порожнини. Фактори, які обумовлюють їх карієсогенність.
22. Тест емалевої резистентності. Суть, методика проведення, інтерпретація результатів.
23. Поняття структурної та функціональної резистентності емалі. Поняття і значення зубного ліквору.
24. Патоморфологія, клініка, діагностика гострого початкового (в стадії плями) карієсу.
25. Лікування гострого початкового карієсу (в стадії білої плями). Лікарські засоби, методика проведення.
26. Патоморфологія, клініка, діагностика гострого поверхневого карієсу.
27. Патоморфологія, клініка, діагностика хронічного поверхневого карієсу.
28. Патоморфологія, клініка, діагностика гострого середнього карієсу.
29. Патоморфологія при хронічному середньому карієсі.
30. Клініка, діагностика хронічного середнього карієсу.
31. Лікування гострого і хронічного поверхневого і середнього карієсу.
32. Патоморфологія, клініка, діагностика гострого глибокого карієсу.
33. Методи ізоляції зуба від слини. Набір для накладення кофердама: склад, призначення. Накладення кофердама в залежності від клінічної ситуації.
34. Послідовність і особливості етапів лікування гострого глибокого карієсу в одне відвідування. Лікувальні пасти: групи, склад, властивості, механізм дії, особливості приготування і накладення.
35. Лікування гострого глибокого карієсу в два відвідування. Послідовність і особливості етапів.
36. Патоморфологія, клініка, діагностика хронічного глибокого карієсу.
37. Лікування хронічного глибокого карієсу. Послідовність етапів та особливість лікування.
38. Квітучий карієс: визначення, причини розвитку, клінічні прояви і діагностика.
39. Вибір тактики препарування каріозних порожнин з урахуванням індивідуальної карієсрезистентності і вітальності зуба, властивостей пломбувальних матеріалів.
40. Лікування квітучого карієсу. Групи лікарських засобів, особливості призначення, дозування.
41. Патоморфологія, клініка і діагностика вторинного хронічного глибокого карієсу.
42. Причини виникнення та профілактика вторинного карієсу.
43. Некаріозні ураження зубів. Класифікація за Патрікеєва. Патоморфологія, клініка і діагностика некаріозних уражень, які виникають до прорізування зубів: гіпоплазія, гіперплазія, ендемічний флюороз. Класифікація флюорозу зубів по А.К. Николишин (1989р.). Патоморфологія, клініка і діагностика некаріозних уражень, які виникають після прорізування зубів: травматичні та хімічні ураження.
44. Гіперстезія зубів: причини розвитку, види.
45. Лікування гіперстезії: групи сучасних десенсітайзерів, склад, властивості, методики використання.

46. Патоморфологія, клініка, діагностика, лікування клиновидного дефекту.
47. Патоморфологія, клініка, діагностика, лікування ерозії емалі зуба.
48. Зміни кольору зубів (дісколоріта) і методи їх усунення.
49. Поняття реставрації зубів. Планування побудови реставрації. Інструменти та аксесуари для її проведення та фінішної обробки.
50. Методи і засоби знеболювання при лікуванні карієсу.
51. Профілактика карієсу. Визначення. Види профілактики. Значення індивідуальної і суспільної профілактики.
52. Використання фізичних методів в комплексній терапії карієсу: показання, протипоказання, механізм дії, методика проведення.

Перелік теоретичних питань до іспиту з розділу 2 «Захворювання ендодонта (пульпіт, періодонтит). Етіологія, патогенез. Класифікація. Клініка, діагностика, лікування, профілактика».

1. Діагностувати різні по етіології, патоморфологічні проявам форми гострого і хронічного запалення пульпи, використовуючи основні та додаткові методи обстеження.
2. Надати невідкладну допомогу пацієнту з гострим гнійним пульпітом.
3. Призначити за показаннями і провести лікування пульпіту методом збереження життєдіяльності пульпи, використовуючи лікарські речовини різних груп в складі лікувальних паст. Виписати рецепти.
4. Призначити за показаннями і провести лікування пульпіту вітальним ампутаційна методом, використовуючи лікарські речовини різних груп в складі лікувальних паст. Виписати рецепти.
5. Призначити за показаннями і провести лікування пульпіту вітальним екстирпаційним методом, використовуючи лікарські речовини гемостатического, антисептичної дії.
6. Призначити за показаннями і провести лікування пульпіту девітальної екстирпаційним методом.
7. Призначити за показаннями і провести лікування пульпіту девітальної ампутаційна методом, використовуючи лікарські речовини різних груп в складі муміфікують рідин і паст. Виписати рецепти.
8. Призначити за показаннями і провести лікування пульпіту девітальної комбінованим методом, використовуючи лікарські речовини різних груп в складі муміфікують рідин і паст. Виписати рецепти.
9. Провести пломбування каналів, диференційовано вибрати силери різних груп для різних клінічних ситуацій при лікуванні пульпіту.
10. Пломбувати кореневі канали при лікуванні пульпіту методами центрального штифта, вертикальної, холодної і теплої латеральної конденсації гутаперчі.
11. Виявити причини помилок і ускладнень і способи їх усунення при пломбуванні корневих каналів.
12. Діагностувати різні по етіології, патоморфологічні проявам форми гострого і хронічного запалення верхівкового періодонтиту, використовуючи основні та додаткові методи обстеження.
13. Проводити внутрішньосиндромну диференційну діагностику різних форм верхівкового періодонтиту.
14. Проводити внесиндромну диференційну діагностику різних форм верхівкового періодонтиту.
15. Проводити рентгенологічну діагностику хронічних форм періодонтиту.
16. Провести поетапне лікування гострих форм верхівкового періодонтиту в залежності від етіологічних факторів.
17. Надати невідкладну допомогу пацієнту з гострим гнійним верхівковим періодонтитом.
18. Провести поетапне лікування хронічних форм верхівкового періодонтиту в залежності від етіологічного фактора, використовуючи різні методи впливу на заапикального вогнище інфекції.
19. Призначити і провести лікування хронічного верхівкового періодонтиту в одне відвідування, використовуючи сучасні технології обробки і пломбування кореневого каналу.
20. Призначити фізичні методи при лікуванні різних форм періодонтиту: внутрішньоканальний електрофорез, депофорез, УВЧ-терапію, лазеротерапію, флюктуоризація, д'арсонвалізація.

21. Виявляти помилки, допущені в діагностиці і на етапах лікування періодонтиту, проводити маніпуляції для їх усунення.

Перелік теоретичних питань до іспиту з розділу 3 «Хвороби пародонта. Етіологія, патогенез.

Класифікація. Клініка, діагностика, лікування і профілактика».

1. Класифікація захворювань пародонту (М.Ф. Данилевський, (МКХ-10). Позитивні якості і недоліки.
2. Частота захворювань тканин пародонту серед різних груп населення. Визначення інтенсивності ураження пародонту за Russel (П), КПІ, індексом ВООЗ (СРІТН).
3. Патогенетичний зв'язок захворювань пародонту з патологією нервової, серцево-судинної, ендокринної та імунної систем. Вклад вітчизняних вчених.
4. Сучасна уява про етіологію та патогенез захворювань пародонту. Роль місцевих та загальних факторів.
5. Критерії оцінки стану пародонту. Гігієнічні та пародонтальні індекси (Федорова-Володкіної, Green-Vermillion, ПІ, РМА, КПІ, СРІТН).
6. Зубний наліт. Причини. Зубний камінь. Утворення. Вплив на тканини пародонту.
7. Основні та допоміжні методи діагностики захворювань пародонту.
8. Лабораторні методи обстеження хворих з патологією тканин пародонта.
9. Функціональні методи обстеження хворих з патологією тканин пародонта.
10. Рентгендіагностика хворих з патологією тканин пародонта.
11. Помилки та ускладнення в діагностиці хворих з патологією тканин пародонта.
12. Папіліт. Різновиди. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування, профілактика.
13. Катаральний гінгівіт. Етіологія, патогенез. клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування, профілактика.
14. Гіпертрофічний гінгівіт. Етіологія, патогенез. клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування, профілактика.
15. Виразково-некротичний гінгівіт. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування, профілактика.
16. Локалізований пародонтит. Етіологія, патогенез, діагностика, диференційна діагностика, лікування, профілактика.
17. Генералізований пародонтит. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування, профілактика.
18. Пародонтоз. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування, профілактика.
19. Загальні принципи лікування хворих з різними захворюваннями тканин пародонта.
20. Терапевтичні місцеві втручання. Способи видалення зубних відкладень: інструментальний, апаратний, хімічний, комбінований. Переваги та недоліки методики.
21. Лікарські засоби та їх застосування при місцевому втручанні.
22. Пародонтальні пов'язки. Призначення, різновиди, методика застосування.
23. Кюретаж пародонтальних кишень. Різновиди. Методика проведення. Застосування лікарських засобів.
24. Ортопедичні місцеві втручання. Усунення травматичної оклюзії.
25. Шинування. Показання, види, методика.
26. Загальне лікування пародонтиту. Ціль. Різновиди.
27. Показання. Протипоказання до застосування загальної терапії.
28. Загальне лікування хворих на пародонтит Вибір лікарських препаратів.
29. Групи лікарських засобів, методи їх застосування. Механізм дії.
30. Фізичні методи лікування захворювань пародонту. Показання, протипоказання.
31. Методика проведення електролікування, магніто- та лазеротерапії, бальнеотерапії, масажу.
32. Помилки та ускладнення в лікуванні хворих на пародонтит.
33. Профілактика захворювань тканин пародонту (первинна, вторинна, третинна).
34. Індивідуальна профілактика захворювань пародонту.
35. Засоби гігієни порожнини рота.
36. Організація і обладнання пародонтологічного кабінету (відділення).

37. Диспансеризація хворих із захворюваннями тканини пародонту. Принципи. Документація.
 38. Диспансеризація хворих із захворюваннями тканини пародонту. Оцінка ефективності.

Перелік практичних навичок до іспиту з розділу 1 «Методи обстеження стоматологічного хворого. Ураження твердих тканин зубів».

1. Вміти обладнати стоматологічний кабінет і забезпечити його функціонування з дотриманням гігієнічних вимог і основ ергономіки в стоматології.
2. Використовувати правила техніки безпеки в роботі з електричними приладами, універсальними установками та стоматологічними кріслами, сильнодіючими медикаментозними засобами, дрібним ендодонтичним інструментарієм.
3. Надати лікарську допомогу при непритомності, колапсі, шоці, алергічних реакціях, гіпертонічний криз.
4. Провести суб'єктивне обстеження пацієнта: зібрати скарги, анамнез захворювання та життя.
5. Провести основні методи об'єктивного обстеження: зовнішній огляд пацієнта, огляд передодня і власне порожнини рота.
6. Провести обстеження місця захворювання: огляд каріозної порожнини, зондування, перкусію, пальпацію.
7. Провести додаткові методи обстеження пацієнта: термодіагностики, ЕОД, карієс-детектори (вітальне фарбування) і т.д.
8. Дати оцінку результатам допоміжних методів обстеження пацієнта: термодіагностики, ЕОД, карієс-детектора (вітального фарбування) і т.д.
9. Оцінити результати клінічних аналізів крові і сечі.
10. Заповнити амбулаторну карту стоматологічного хворого (ф. 043/0), листок щоденного обліку пацієнтів (ф. 037/0), щоденник обліку роботи лікаря-стоматолога (ф. 039-2 / 0).
11. Виписати направлення до фізіотерапевтичного кабінету, на консультацію до інших спеціалістів, на рентгенологічне обстеження.
12. Провести визначення гігієнічного індексу за Федоровим-Володкіною і дати оцінку стану гігієни порожнини рота.
13. Провести визначення гігієнічного індексу за Green - Vermillion і дати оцінку стану гігієни порожнини рота.
14. Провести видалення зубного нальоту і зубного каменю різними способами: механічним, фізичним, хімічним.
15. Провести професійну гігієну порожнини рота.
16. Провести оцінку ефективності гігієни порожнини рота.
17. Діагностувати некаріозні ураження, які виникають до прорізування зубів: гіпоплазію, гіперплазію, флюороз зубів і т.д.
18. Діагностувати некаріозні ураження, які виникають після прорізування зубів: травматичні ураження, хімічні ураження, ерозію емалі, гіперестезію, клиновидний дефект.
19. Визначити поширеність, інтенсивність та приріст інтенсивності карієсу.
20. Визначити стан резистентності емалі (тест емалевої резистентності).
21. Діагностувати гострий і хронічний початковий, поверхневий, середній, глибокий карієс, використовуючи основні та додаткові методи обстеження.
22. Провести внутрішньосиндромну диференційну діагностику різних форм карієсу.
23. Діагностувати вторинний карієс депульпованих і недепульпованих зубів, використовуючи основні та додаткові методи обстеження.
24. Діагностувати квітучий карієс, використовуючи основні та додаткові методи обстеження.
25. Призначити загальне лікування квітучого карієсу.
26. Призначити і провести неоперативне лікування гострого початкового карієсу (ремінералізуючу терапію).
27. Призначити і провести оперативне лікування різних форм карієсу.
28. Виконати апікаційне знеболення.
29. Призначити і провести односеансний метод лікування гострого глибокого карієсу з використанням одонтотропних паст.
30. Призначити і провести двухсеансний метод лікування гострого глибокого карієсу з використанням одонтотропних паст.

31. Призначити по показанням фізичні методи при комплексному лікуванні карієсу і некаріозних уражень зубів.
32. Призначити профілактичні заходи і провести профілактичні маніпуляції для попередження виникнення карієсу;
33. Виявити помилки і ускладнення при діагностиці та лікуванні карієсу, використовуючи основні та додаткові методи обстеження, провести їх усунення.

Перелік практичних навичок до іспиту з розділу 2 «Захворювання ендодонта (пульпіт, періодонтит). Етіологія, патогенез. Класифікація. Клініка, діагностика, лікування, профілактика».

1. Діагностувати різні по етіології, патоморфологічні проявам форми гострого і хронічного запалення пульпи, використовуючи основні та додаткові методи обстеження.
2. Надати невідкладну допомогу пацієнту з гострим гнійним пульпітом.
3. Призначити за показаннями і провести лікування пульпіту методом збереження життєдіяльності пульпи, використовуючи лікарські речовини різних груп в складі лікувальних паст. Виписати рецепти.
4. Призначити за показаннями і провести лікування пульпіту вітальним ампутаційна методом, використовуючи лікарські речовини різних груп в складі лікувальних паст. Виписати рецепти.
5. Призначити за показаннями і провести лікування пульпіту вітальним екстирпаційним методом, використовуючи лікарські речовини гемостатического, антисептичної дії.
6. Призначити за показаннями і провести лікування пульпіту девітальної екстирпаційним методом.
7. Призначити за показаннями і провести лікування пульпіту девітальної ампутаційна методом, використовуючи лікарські речовини різних груп в складі муміфікують рідин і паст. Виписати рецепти.
8. Призначити за показаннями і провести лікування пульпіту девітальної комбінованим методом, використовуючи лікарські речовини різних груп в складі муміфікуючих рідин і паст. Виписати рецепти.
9. Провести пломбування каналів, диференційовано вибрати силери різних груп для різних клінічних ситуацій при лікуванні пульпіту.
10. Пломбувати кореневі канали при лікуванні пульпіту методами центрального штифта, вертикальної, холодної і теплої латеральної конденсації гутаперчі.
11. Виявити причини помилок і ускладнень і способи їх усунення при пломбуванні корневих каналів.
12. Діагностувати різні по етіології, патоморфологічним проявам форми гострого і хронічного запалення верхівкового періодонтита, використовуючи основні та додаткові методи обстеження.
13. Проводити внутрішньосиндромну диференційну діагностику різних форм верхівкового періодонтиту.
14. Проводити позасиндромну диференційну діагностику різних форм верхівкового періодонтиту.
15. Проводити рентгенологічну діагностику хронічних форм періодонтиту.
16. Провести поетапне лікування гострих форм верхівкового періодонтиту залежно від етіологічного фактора.
17. Надати невідкладну допомогу пацієнту з гострим гнійним верхівковим періодонтитом.
18. Провести поетапне лікування хронічних форм верхівкового періодонтиту залежно від етіологічного фактора, використовуючи різні методи впливу на заапикального вогнище інфекції.
19. Призначити і провести лікування хронічного верхівкового періодонтиту в одне відвідування, використовуючи сучасні технології обробки і пломбування кореневого каналу.
20. Призначити фізичні методи при лікуванні різних форм періодонтиту: внутрішньоканальний електрофорез, депофорез, УВЧ-терапію, лазеротерапію, флюктуоризація, д'Арсонваліацію.
21. Виявляти помилки, допущені в діагностиці і на етапах лікування періодонтиту, проводити маніпуляції для їх усунення.

Перелік практичних навичок до іспиту з розділу 3

«Хвороби пародонта. Систематика хвороб пародонту. Обстеження хворих з патологією тканин пародонту»

1. Робота на стоматологічному обладнанні і інструментами, вміти їх стерилізувати.
2. Оформити звітно-облікову документацію стоматолога, аналізувати кількісні та якісні показники роботи лікаря на терапевтичному прийомі.
3. Провести клінічне обстеження хворого з патологією тканин пародонту, правильно оформити історію хвороби, скласти план обстеження і лікування хворого.
4. Визначити гігієнічні індекси порожнини рота і оцінити їх.
5. Визначити індекси РМА, ПІ, КПІ, СРІТН, пробу Шиллера-Писарева, індекс кровоточивості і вміти їх аналізувати.
6. Провести такі додаткові методи обстеження пацієнта і вміти їх оцінити:
 - a. проба за В.І. Кулаженком;
 - b. змив порожнини рота по М.А. Ясинівського.
7. Вміти аналізувати рентгенограми зубів, тканин пародонту; реопародонтограми.
8. Оформити звітно-облікову документацію стоматолога, аналізувати кількісні та якісні показники роботи лікаря на терапевтичному прийомі.
9. Провести клінічне обстеження хворого з патологією тканин пародонту, правильно оформити історію хвороби, скласти план обстеження і лікування хворого.
10. Визначити гігієнічні індекси порожнини рота і оцінити їх.
11. Визначити індекси РМА, ПІ, КПІ, СРІТН, пробу Шиллера-Писарева, індекс кровоточивості і вміти їх аналізувати.
12. Провести такі додаткові методи обстеження пацієнта і вміти їх оцінити:
 - a. ЕОД;
 - b. проба за В.І. Кулаженком;
 - c. ТЕР-тест
13. Взяти матеріал для цитологічного і бактеріологічного досліджень.
14. Вміти аналізувати рентгенограми зубів, тканин пародонту; реопародонтограми.
15. Аналізувати результати цитологічного, гістологічного, бактеріологічного дослідження пацієнта, клінічного аналізу крові, сечі, біохімічного аналізу крові на вміст глюкози.
16. Провести лікування хворих з запальними захворюваннями тканин пародонту. Виписати рецепти.
17. Провести видалення зубних відкладень.
18. Виконати вибіркоче пришліфовування і вирівнювання оклюзійної поверхні зубів.
19. Проводити іригацію, інстиляцію і аплікацію лікарських засобів.
20. Накладати лікувальні нетвердіючі і твердіючі пов'язки при терапії захворювань пародонту.
21. Виконати розтин пародонтального абсцесу.
22. Виконати кюретаж пародонтальних кишень.
23. Виконати діатермокоагуляцію при лікуванні захворювань пародонту і слизової оболонки порожнини рота.
24. Провести інтрадентальний електрофорез, вакуум-масаж.
25. Виписати рецепти лікарських засобів і призначити фізіотерапевтичне лікування.
26. Провести професійну гігієну порожнини рота.
27. Дати рекомендації з вибору засобів індивідуальної гігієни порожнини рота.
28. Володіти формами і методами санітарно-просвітницької роботи.

3.3. Контрольні питання та завдання до самостійної роботи

1. Особливості перебігу генералізованого пародонтиту у хворих з супутньою патологією.
2. Клініка, діагностика прогресуючих ідіопатичних хвороб пародонта, періімплантатного мукозиту, періімплантиту.
3. Лікування пацієнтів із захворюваннями періімплантатних тканин.
4. Особливості лікування пацієнтів із хворобами пародонта на тлі хвороб внутрішніх органів.
5. Алгоритми індивідуальної гігієни порожнини рота при різному стані пародонта.

Завдання для самостійної роботи: підготовка до практичних занять – теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок; підготовка до атестацій – теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок; самостійне вивчення тем, які не входять до плану аудиторних занять; індивідуальна СРЗ – огляд навчально-методичної літератури, написання рефератів, проведення наукових досліджень; підготовка до написання історії хвороби.

3.4. Індивідуальні завдання (затверджений на засіданні кафедри перелік з визначенням кількості балів за їх виконання, які можуть додаватись, як заохочувальні):

Оцінювання індивідуальних завдань здобувачів

№ з/п	Назва індивідуальних завдань	Кількість балів оцінювання
1.	Участь у олімпіаді з дисципліни серед ВНЗ України	до 10 балів
2.	Участь у конференціях з доповіддю	до 10 балів
3.	Участь у конференціях зі стендовою доповіддю	до 8 балів
4.	Участь у конференціях (підтверджена сертифікатом)	до 2 балів
5.	Участь у конкурсах з професійної майстерності	до 10 балів
6.	Наукові публікації (статті)	до 8 балів
7.	Наукові публікації (тези)	до 6 балів
8.	Аналітичний огляд з мультимедійною презентацією за тематикою розділу	до 6 балів
9.	Виготовлення навчального наочного посібника (стенд, муляж фантом та інш.)	до 8 балів

У таблиці наведено перелік індивідуальних завдань (участь з доповідями в студентських конференціях, профільних олімпіадах, підготовка аналітичних оглядів з презентаціями з перевіркою на плагіат та інше) з визначенням кількості балів за їх виконання, які можуть додаватись, як заохочувальні (не більше 10).

Бали за індивідуальні завдання одноразово нараховуються студенту тільки комісійно (комісія – зав. кафедри, завуч, викладач групи) лише за умов успішного їх виконання та захисту. В жодному разі загальна сума балів за ПНД не може перевищувати 120 балів.

3.5. Інші заохочення (умови нарахування додаткових балів за різні види неформальної та інформальної діяльності, серед яких можуть бути конференції, наукові дослідження, участь у опитуваннях, симпозіумах, тощо): вирішується у кожному конкретному випадку індивідуально.

3.6. Правила оскарження оцінки

Якщо студент не згоден з одержаною на занятті оцінкою, він може її оскаржити. Оскарження оцінки проводиться згідно положення «Про апеляцію результатів підсумкового контролю здобувачів освіти Харківського національного медичного університету», наказ від 30.09.2020р. №252.

http://www.knmu.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1226%3A2013-03-25-12-07-55&catid=4%3A2011-05-04-07-20-12&Itemid=19&lang=uk

4. ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Політика викладача (кафедри)

Академічні очікування від студентів/-ок

Вимоги до курсу

Щоб успішно пройти відповідний курс необхідно регулярно відвідувати практичні заняття; мати теоретичну підготовку до практичних занять згідно тематики; не спізнюватися і не пропускати заняття; виконувати всі необхідні завдання і працювати кожного заняття; вміти працювати з партнером або в складі групи; звертатися до кураторів курсу з різних питань за тематикою занять і отримувати її, коли Ви її потребуєте.

Студенти можуть обговорювати різні завдання, але їх виконання - строго індивідуально. Не допускаються списування, використання різного роду програмних засобів, підказки, користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими електронними гаджетами під час заняття з метою, не пов'язаною з навчальним процесом. Не допускаються запізнення студентів на практичні заняття.

Проведення курації пацієнтів можливо за умови наявності у студентів відповідної форми одягу, санітарної книжки з відміткою про вакцинацію проти дифтерії, результатів обстеження на напруження імунітету за кором (або відмітка про вакцинацію).

Студенти з особливими потребами можуть зустрічатися з викладачем або попередити його до початку занять, на прохання студента це може зробити староста групи. Якщо у Вас виникнуть будь-які питання, будь ласка, контакуйте з викладачем.

Очікується, що студенти та студентки відвідуватимуть всі лекційні та практичні заняття. Якщо вони пропустили заняття, необхідно відпрацювати його (згідно графіку на інформаційному стенді кафедри)

Письмові та домашні завдання треба виконувати повністю та вчасно, якщо у студентів/-ок виникають запитання, можна звернутися до викладача особисто або за електронною поштою, яку викладач/-ка надасть на першому практичному занятті.

Під час **лекційного заняття** студентам та студенткам рекомендовано вести конспект заняття та зберігати достатній рівень тиші. Наприкінці лекції ставити питання до лектора/-ки – це абсолютно нормально.

Практичні заняття

Активна участь під час обговорення в аудиторії, студенти/-ки мають бути готовими детально розбиратися в матеріалі, ставити запитання, висловлювати свою точку зору, дискутувати. Під час дискусії важливі:

- повага до колег,
- толерантність до інших та їхнього досвіду,
- сприйнятливність та неупередженість,
- здатність не погоджуватися з думкою, але шанувати особистість опонента/-ки,
- ретельна аргументація своєї думки та сміливість змінювати свою позицію під впливом доказів,
- я-висловлювання, коли людина уникає непотрібних узагальнювань, описує свої почуття і формулює свої побажання з опорою на власні думки і емоції,
- обов'язкове знайомство з першоджерелами.

Вітається творчий підхід у різних його проявах. Від студентів/-ок очікується зацікавленість участю у міських, всеукраїнських та міжнародних конференціях, конкурсах та інших заходах з предметного профілю. Заохочується участь студентів у проведенні наукових досліджень та конференціях за даною тематикою.

Усі студенти ХНМУ захищені Положенням про запобігання, попередження та врегулювання випадків, пов'язаних із сексуальними домаганнями і дискримінацією у Харківському національному медичному університеті, розроблено з метою визначення дієвого механізму врегулювання конфліктних ситуацій, пов'язаних із дискримінацією та сексуальними домаганнями. Дане Положення розроблено на підставі таких нормативно-правових актів України: Конституція України; Закону України «Про освіту»; Закону України «Про вищу освіту»; Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні»; Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків»; Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод; Конвенція про боротьбу з дискримінацією в галузі освіти; Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок; Загальна рекомендація № 25 до параграфу 1 статті 4 Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок; Зауваження загального порядку № 16 (2005) «Рівне для чоловіків та жінок право користування економічними, соціальними і культурними правами» (стаття 3 Міжнародного пакту економічних, соціальних і культурних прав; Комітет з економічних, соціальних та культурних прав ООН); Рекомендації щодо виховання в дусі міжнародного взаєморозуміння, співробітництва і миру та виховання в дусі поваги до прав людини і основних свобод (ЮНЕСКО); Концепція Державної соціальної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року. Харківський національний медичний університет забезпечує навчання та роботу, що є вільними від дискримінації, сексуальних домагань, залякувань чи експлуатації. Університет визнає важливість конфіденційності. Всі особи, відповідальні за здійснення цієї політики (співробітники/-ці деканатів, факультетів, інститутів та Центру гендерної освіти, члени студентського самоврядування та етичного комітету, проректор з науково-педагогічної роботи), дотримуються конфіденційності щодо осіб, які повідомляють або яких звинувачують у дискримінації або сексуальних домаганнях (за виключенням ситуацій, коли законодавство вимагає розголошення інформації та/або коли розкриття обставин Університетом необхідне для захисту безпеки інших).

ХНМУ створює простір рівних можливостей, вільний від дискримінації будь-якого національного, расового чи етнічного походження, статі, віку, інвалідності, релігії, сексуальної орієнтації, гендерної приналежності, або сімейного стану. Всі права, привілеї, програми та види діяльності, що надаються студентам/-кам або співробітникам/-цям університету, розповсюджуються на всіх без винятку за умови належної кваліфікації. Антидискримінаційна політика та політика протидії сексуальним домаганням ХНМУ підтверджується Кодексом корпоративної етики та Статутом ХНМУ.

Охорона праці та техніка безпеки

На першому занятті з курсу буде роз'яснено основні принципи охорони праці шляхом проведення відповідного інструктажу. Очікується, що кожен здобувач вищої освіти має знати, де найближчий до аудиторії евакуаційний вихід, де знаходиться вогнегасник, як їм користуватися тощо.

Поведінка в аудиторії

Студентству важливо дотримуватися правил належної поведінки в університеті. Ці правила є загальними для всіх, вони стосуються також і всього професорсько-викладацького складу та співробітників/-ць, і принципово не відрізняються від загальноприйнятих норм.

Під час занять дозволяється:

- залишати аудиторію на короткий час за потреби та за дозволом викладача;
- пити безалкогольні напої;
- фотографувати слайди презентацій;
- брати активну участь у ході заняття (див. Академічні очікування від студенток/-ів).

заборонено:

- їсти (за виключенням осіб, особливий медичний стан яких потребує іншого – в цьому випадку необхідне медичне підтвердження);

- палити, вживати алкогольні і навіть слабоалкогольні напої або наркотичні засоби;
- нецензурно висловлюватися або вживати слова, які ображають честь і гідність колег та професорсько-викладацького складу;
- грати в азартні ігри;
- наносити шкоду матеріально-технічній базі університету (псувати інвентар, обладнання; меблі, стіни, підлоги, засмічувати приміщення і територію);
- галасувати, кричати або прослуховувати гучну музику в аудиторіях і навіть у коридорах під час занять.

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Плагіат та академічна доброчесність

Кафедра терапевтичної стоматології підтримує нульову толерантність до плагіату. Від студентів та студенток очікується бажання постійно підвищувати власну обізнаність в академічному письмі. На перших заняттях проводитимуться інформаційні заходи щодо того, що саме вважати плагіатом та як коректно здійснювати дослідницько-науковий пошук.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Терапевтична стоматологія: підручник у 4-х т. Захворювання пародонта / [М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, А.М. Політун та ін.] / За редакцією А.В. Борисенко. Т. 3. – К.: Медицина, 2008. – 616 с.
2. Терапевтична стоматологія: підручник у 4 т. Фантомний курс / [М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, А.М. Політун та ін.] / За редакцією А.В. Борисенка. – Т 1. – К.: Медицина, 2009. – 400 с.
3. Терапевтическая стоматология: учебник в 4 т. Кариес. Пульпит. Периодонтит. Ротовой сепсис / [Н.Ф. Данилевский, А.В. Борисенко, А.М. Политун и др.] / Под редакцией А.В. Борисенко. – Т. 2. – К.: Медицина, 2010. – 544 с.
4. Терапевтична стоматологія: підручник у 2 т. / [А.К. Ніколішин, В.М. Ждан, А.В. Борисенко та ін.] / За редакцією А.К. Ніколішина. – Т.1. – Вид. 2. – Полтава: Дивосвіт, 2007. – 392 с.
5. Терапевтична стоматологія: підручник у 2 т. / [А.К. Ніколішин, В.М. Ждан, А.В. Борисенко та ін.] / За редакцією А.К. Ніколішина. – Т.2. – Вид. 2. – Полтава: Дивосвіт, 2007. – 280 с.

Допоміжна

1. Данилевский Н.Ф. Заболевания пародонта / Н.Ф. Данилевский, А.В. Борисенко. – К.: Здоров'я, 2000. – 461 с.
2. Косенко К.Н. Профилактическая гигиена полости рта / К.Н. Косенко, Т.П. Терешина. – Одесса, 2003. – 288 с.
3. Кухта С.Й. Пародонтологія. Принципи комплексного лікування захворювань пародонта / С.Й. Кухта. – Львів: Світ, 1995. – 53 с.
4. Мащенко И.С. Болезни пародонта: учебное пособие / И.С. Мащенко. – Днепропетровск, Коло, 2003. – 272 с.
5. Мащенко І.С. Запальні та дистрофічні захворювання пародонта: навчальний посібник. – Дніпропетровськ: АРТ-Прес, 2003. – 241с.
6. Мельничук Г.М. Гінгівіт, пародонтит, пародонтоз: особливості лікування: навчальний посібник / Г.М. Мельничук, М.М. Рожко. – Івано-Франківськ, 2004. – 248 с.
7. Остеотропна терапія в пародонтології: навчальний посібник /В.І. Герелюк, Н.В. Нейко, Т.Д. Павлюк. – Івано-Франківськ, 2001. – 23 с.
8. Поворознюк В.В. Костная система и заболевания пародонта / В.В. Поворознюк, И.П. Мазур. – К., 2005. – 445 с.
9. Руководство к практическим занятиям по терапевтической стоматологии (заболевания пародонта): учеб. пособие / [Н.Ф. Данилевский, А.П. Грохольский, Л.А. Хоменко и др.] / Под ред. Н.Ф. Данилевского – К., 1990. – 168 с.

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Електронний ресурс [http://dental-ss.org.ua/load /kniga_stomatologia /terapevticheskaja/8]
2. Електронний ресурс [http://stomatbook.blogspot.com/p/blog-page_14.html]
3. Електронний ресурс [http://mirknig.com/knigi/nauka_ucheba/1181309066-terapevticheskaya-stomatologiya-uchebnik.html]

Сторінка в MOODLE

<http://distance.knmu.edu.ua/course/index.php?categoryid=51>

Сторінка в репозитарії

<http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/189>

Порядок інформування про зміни у силабусі: необхідні зміни у силабусі затверджуються на методичній комісії ХНМУ з проблем стоматологічного профілю та оприлюднюються на сайті ХНМУ, сайті кафедри терапевтичної стоматології ХНМУ.